

PRÍRUČKA PRE NÁVŠTEVNÍKOV VELKÝCH NÁBOŽENSKÝCH ZHROMAŽDENÍ

“Neustále vzdelávanie prináša lepšiu prevenciu, ochranu a reakciu na rôzne druhy teroristických hrozieb a incidentov, ktoré sa môžu vyskytnúť na náboženských miestach, vrátane útokov chemickými, biologickými a rádiologickými materiálmi.”

Tento projekt je financovaný z Fondu
pre vnútornú bezpečnosť EÚ – Polícia.
Grantová zmluva číslo 101034230 – ProSPeReS

prosperes.eu

Preambula

Náboženské miesta sa považujú za obzvlášť zraniteľné voči útokom vzhľadom na ich dostupnosť a skutočnosť, že sa na nich zvyčajne uplatňujú len obmedzené bezpečnostné opatrenia.

Projekt ProSPeReS je zameraný na zvýšenie úrovne ochrany náboženských miest s dôrazom na zachovanie rovnováhy medzi implementáciou bezpečnostných opatrení a zachovaním otvoreného charakteru bohoslužobných miest. Toto sa dá dosiahnuť prostredníctvom spolupráce medzi prevádzkovateľmi náboženských objektov, orgánmi verejnej správy a bezpečnostnými expertmi, posúdením rizík objektu, zvyšovaním povedomia verejnosti (najmä kľúčových príjemcov - duchovných a veriacich), ako aj vypracovaním a overením komplexného systému ochrany.

Systém zahŕňa nástroje a vzorové dokumenty (vrátane nástroja, ktorý vychádza z nástroja EÚ na hodnotenie zraniteľnosti vyvinutého DG HOME), školenie (vrátane elektronického vzdelávania virtuálnou realitou), vzdelávacie materiály a bezpečnostné opatrenia pokrývajúce

celý cyklus mimoriadnej udalosti a napokon modelový bezpečnostný systém pre vnútorné a vonkajšie náboženské zhromaždenia spolu so súborom odporúčaní. Model zahŕňa najúčinnšie metódy spolupráce medzi verejnými orgánmi a službami, náboženskými lídrami, rôznymi náboženskými inštitúciami, bezpečnostnými expertmi a odborníkmi z praxe. Efektívna komunikácia je kľúčovým prvkom na vybudovanie stabilnej platformy na výmenu potrieb, očakávaní a osvedčených postupov, výmenu poznatkov a skúseností za pomoci využitia technologických a netechnologických riešení, ako aj existujúcich a možných nových inovácií v oblasti verejnej bezpečnosti a ochrany.

Dobre organizované vstupné priestory na bohoslužobných miestach a včasná a účinná reakcia zainteresovaného personálu môžu zabezpečiť lepšiu ochranu ako aj záchranu životov.

Táto príručka je súčasťou informačnej kampane projektu EÚ ProSPeRes s mottom:

“Lepšie vedieť.”

VAROVANIE

Cieľom tejto príručky nie je nahradiť platné predpisy. Jej účelom je poskytnúť praktické rady. Tento dokument obsahuje výlučne názory autora a nesie zaň zodpovednosť. Európska komisia nenesie žiadnu zodpovednosť za použitie informácií, ktoré obsahuje.

Rozvoj účinnej spoločnej bezpečnosti sa opiera o 5 pilierov:

- prevencia, ktorá spočíva v komplexnej príprave a organizácii,
- ochrana zameraná na zníženie zraniteľnosti,
- odhaľovanie hrozieb,
- reakcia na hrozby,
- zmiernenie následkov teroristických útokov.

Proces ochrany osôb na náboženských miestach a veľkých zhromaždeniach je súčasťou inštitucionálneho mechanizmu, ktorý možno posilniť na miestnej úrovni vzájomnou spoluprácou s cieľom zlepšiť účinnosť bezpečnostných opatrení a služieb.

"Všetci sme aktérmi vlastnej bezpečnosti a bezpečnosti ostatných".

7 vecí, ktoré pomáhajú chrániť bohoslužobné miesta

1. Ako identifikovať ukazovatele terorizmu

Čomu venovať pozornosť?

- Správanie naznačujúce “nepriateľskú prieskumnú činnosť” – môže ísť o nezvyčajnú zvedavosť týkajúcu sa bezpečnostných opatrení a organizácie bohoslužobných miest, dlhodobé pozorovanie prichádzajúcich a odchádzajúcich osôb a vozidiel, fotografovanie a natáčanie videí, podozrivé vozidlá (s posádkou alebo bez nej) alebo osoba, ktorá zostáva na tom istom mieste dlhší čas. Ďalšími ukazovateľmi môžu byť slovné hrozby, výhražné značky alebo anonymné telefonáty.
- Nezvyčajné oblečenie v danom ročnom období – môže ísť o nosenie oblečenia, ktoré zakrýva totožnosť osoby alebo to, čo môže mať pri sebe.
- Vozidlá zaparkované v blízkosti budovy na nevhodnom mieste – môže ísť o vozidlá zaparkované v zakázanej oblasti, alebo o vozidlá parkujúce v rozpore s miestnymi predpismi.
- Subdodávateľa, doručovateľa/kuriéru alebo iné osoby s legitímnym prepojením na bohoslužobné miesta, ktorí sa môžu vyskytnúť nečakane – to môže zahŕňať neočakávané dodávky, ich prítomnosť mimo ich bežného pracovného času alebo ich prítomnosť v oblasti pracoviska, kedy by sa za normálnych okolností neočakávala ich návšteva.
- Opustené tašky a podozrivé predmety alebo balíky.

Rafał Kowalczyk based on © pigprox, Adobe Stock

7 vecí, ktoré pomáhajú chrániť bohoslužobné miesta

2. Identifikovanie potencionálnych príznakov zraniteľnosti jednotlivcov voči radikalizácii

Rizikové faktory môžu byť tvorené fyzickým a sociálnym prostredím, v ktorom sa trestná činnosť vyskytuje, ale môžu vzniknúť aj na úrovni jednotlivca. Individuálne rizikové faktory zahŕňajú vnútorné procesy, ktoré prebiehajú pri radikalizácii jednotlivca.

Riziko pre verejnú bezpečnosť náboženských miest môžu predstavovať aj zradikalizovaní jednotlivci. V rámci európskeho priestoru sme tiež boli svedkami závažných útokov osamelých teroristov.

Keď sa jednotlivec začne **ponárať veľmi hlboko do myslenia typu “my proti nim”**, môže sa začať radikalizácia.

Najmä keď vzniká tento typ antagonizmu (považovanie spoločnosti za “my proti nim”), môže byť ten druhý v ich mysli považovaný za nepriateľa. V prípade náboženstva, keď jednotlivec nie je schopný oddeliť jednotlivé bytosti od náboženskej ideológie, potom odosobňuje ľudské bytosti a považuje ich za reprezentáciu tohto náboženstva.

Tieto individuálne rizikové faktory sú:

- **Nedostatok sociálnych kompetencií,**
- **Narcistická porucha osobnosti,**
- **Samovražedné úmysly a iné.**

Ale nie každý jednotlivec s extrémistickými názormi a určitými osobnostnými vlastnosťami bude podľa týchto názorov konať.

Sieť Komisie EÚ pre zvyšovanie povedomia o radikalizácii vo svojej správe o osamelých aktéroch opisuje, že posúdenie rizika prípravy osamelého aktéra na útok si vyžaduje identifikáciu prítomnosti alebo neprítomnosti prahového správania, ktoré označuje pozíciu, na ktorej sa nachádza na “ceste osamelého aktéra” k útoku¹. Zdieľanie týchto informácií podľa Komisie EÚ umožňuje identifikovať vzorce správania.

---

¹ European Union (2021). *Lone Actors as a Challenge for P/CVE*. Retrieved on April 11th, 2022. URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files/2021-10/ran_lone_actors_as_challenge_for_pcve_july_2021_en.pdf

Cesta osamelého aktéra

- Trauma, poníženie, krivda
- Túžba po pomste, renomé
- Na prenasledovanie mimo skupiny
- Stáva sa cieľom útoku
- Odmietnutie zo strany skupiny?
- Prázdne sľuby zo strany skupiny?
- Psychická izolácia
- Rozhodnutie konať osamote
- Mobilizácia
- Obet' páchatel'a

Myšlienka zámeru

- Posun z obete na páchatel'a
- Náročnosť vieri
- Prerušené kontakty s rodinou a priateľmi
- Dialóg prerušovaný modlitbou
- Stratený súcit a humor
- Začiatok plánovania útoku

7 vecí, ktoré pomáhajú chrániť bohoslužobné miesta

3. Ako rozpoznať príznaky extrémizmu

Niekedy sú naše emócie vystavené extrémnym skúškam. U niektorých ľudí, keď sa hnev vystupňuje, môže to pomaly viesť k izolácii, k zmene postoja a niekedy dokonca k odmietaniu druhých, bez ohľadu na to, akí sú. Vtedy sa môže stať to najhoršie!

Ak si všimnete, že sa niekto čoraz viac izoluje:

- stráca kontakt s rodinou;
- hovorí o konšpiračných teóriách;
- radikalizuje sa.

Možno mu viete pomôcť:

- snažte sa s týmito ľuďmi udržiavať kontakt;
- porozprávajte sa s ich priateľmi;
- informujte rodičov alebo rodinu;
- v krajom prípade volajte telefónne číslo na prevenciu radikalizácie.

Potom sa to všetko môže stať len zlou spomienkou.

7 vecí, ktoré pomáhajú chrániť bohoslužobné miesta

4. Ako porozumieť náznakom prípravy na útok s použitím nebezpečných materiálov

Pre chemické, biologické, rádiologické alebo jadrové incidenty (CBRN) je charakteristické, že v počiatočných fázach je ťažké zistiť, alebo rozpoznať použitie týchto nebezpečných materiálov. Nebezpečné materiály použité pri útoku môžu byť bez zápachu, farby a chuti, preto sa vystavenie účinkom nemusí prejavíť okamžite. Existujú však niektoré ukazovatele, ktoré by mohli poukazovať na možný CBRN incident:

- Podozrivé zariadenia alebo balíky (najmä s viditeľnými káblami, tlakovými fľašami, nádobami s práškami alebo tekutinami);
- Mastný povlak, prášok alebo gélová látka na exponovaných povrchoch;
- Nevysvetliteľný, nepovolený postrek z malých lietadiel alebo dronov v oblasti;
- Nevysvetliteľné pachy (horké mandle, broskyňové jadrá, pokosené seno, pokosená tráva);
- Prípady nevoľnosti, dýchacích ťažkostí, dezorientácie;
- Nevysvetliteľné zdravotné príznaky (bolesť očí, bolesť hlavy, vracanie, popáleniny nespôsobené ohňom, podráždenie kože);
- Choré alebo uhynuté zvieratá v oblasti;
- Nízko položené oblaky alebo hmla nesúvisiace s aktuálnym počasím;
- Nevysvetliteľné oblaky prachu;
- Uschnuté rastliny.

CBRN incidenty sa dajú rozpoznať aj vtedy, keď ľudia skolabujú bez zjavného vysvetlenia podľa protokolu 1-2-3 pre záchranárov:

- **1 zranený** – poskytnite prvú pomoc ako zvyčajne.
- **2 zranení** – buďte opatrní a hľadajte ďalšie ukazovatele CBRN materiálov.
- **3 alebo viac zranených** – podozrenie na použitie CBRN materiálov, hľadanie ďalších ukazovateľov a vyhľadanie odborného poradenstva a podpory.

Náhla smrť zvierat alebo vyhynutie rastlín by vás malo určite znepokojiť

Rafał Kowalczyk based on © Anatolij Gleb, © Iakov Kalinin, © Mitand73, © humbak, © InputUX Adobe Stock

7 vecí, ktoré pomáhajú chrániť bohoslužobné miesta

5. Ako reagovať na útok

Reagujte v prípade teroristického útoku! Takéto správanie vám môže zachrániť život skôr, ako príde pomoc:

UTEČTE	SKRYTE SA	VOLAJTE
<p>Utečte, ak môžete</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zvážte najbezpečnejšie možnosti; • Existuje bezpečná cesta? UTEČTE, ak nie, SKRYTE SA; • Môžete sa dostať do bezpečia bez toho, aby ste sa vystavili ešte väčšiemu nebezpečenstvu? 	<p>Ak nemôžete utiecť, skryte sa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nájdite si úkryt pred strelbou, napr. tehlové múry, odolné steny; • Ak vidíte útočníka, môže vidieť aj on vás. To, že sa ukrývate pred jeho pohľadom, neznamená, že ste v bezpečí. Projektily prechádzajú cez sklo, tehly, drevo a kov. 	<p>Volajte 112</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ak nemôžete hovoriť alebo vydávať zvuky, počúvajte pokyny, ktoré vám dáva osoba prijímajúca hovor na linke 112. <p>Čo potrebuje polícia vedieť?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Čo sa deje? • Kde presne? • Kde sa nachádzajú podozrivé osoby? • Opis podozrivých osôb; • Informácie o zranených / rukojevníkoch; • Informácie o budove / okolí budovy.
<p>Pomôžte ostatným ľuďom, ale nedovoľte, aby vás ich nerozhodnosť spomalila</p> 	<p>Musíte sa schovať, aj keď ste za zamknutými dverami</p> 	<p>Riadte sa pokynmi polície</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zachovajte pokoj; • Vyhňte sa náhlym pohybom, ktoré možno považovať za hrozbu; • Ruky majte otvorené a v zornom poli.
<p>Nechajte svoje veci na mieste</p> 	<p>Vypnite svetlo a stíšte zariadenia</p> 	<p>Polícia môže...</p> <ul style="list-style-type: none"> • na vás namieriť zbraň; • chovať sa k vám tvrdó; • žiadať od vás informácie; • nebyť schopná vás rozoznať od útočníka; • vás evakuovať, keď to bude bezpečné.
<p>Nepokúšajte sa filmovať útok – UTEČTE</p> 	<p>Zostaňte ticho, dajte telefón na tichý mód a vypnite vibrovanie</p> 	
<p>Upozornite ľudí vo svojom okolí a odraďte ich od vstupu do nebezpečnej zóny</p> 	<p>Uzamknite dvere / zabarikádujte sa a odstúpte od dverí</p> <p>Ak počas život ohrozujúcej situácie nemôžete utiecť alebo sa schovať, zmarete útok!</p>	

7 vecí, ktoré pomáhajú chrániť bohoslužobné miesta

6. Ako reagovať na útok s výskytom nebezpečných látok

Reagujte ak ste vystavení nebezpečným materiálom! Takéto správanie vám môže zachrániť život skôr, ako príde pomoc:

1. Odíďte

- **ODÍDTE** z miesta a vzdialte sa od všetkého, čo môže byť nebezpečné, ako napr.: nezvyčajné pachy, nevysvetliteľné oblaky pary alebo hmla, mŕtvi alebo zle sa cítiaci ľudia alebo zvieratá, olejové kvapky alebo vrstvy na povrchu alebo vo vode, nezvyčajné materiály alebo zariadenia
- Ak ste vonku, vyberte si cestu kolmo na smer vetra.

2. Nesadajte si, ani si nelíhajte

- Aj keď sa necítite dobre, nesadajte si, ani si nelíhajte, nemuseli by ste byť schopní znovu vstať.

3. Chodte von

- Ak ste vo vnútri, pokúste sa vyjsť von na čerstvý vzduch. Vyberte si najkratšiu cestu proti vetru z nebezpečnej oblasti.

4. Pomôžte ostatným ľuďom

- Ak vidíte ľudí, ktorým nie je dobre alebo omdlievajú, pomôžte im opustiť priestor bez toho, aby ste sa vracali späť.

5. Opatrne odstráňte

- Hneď ako sa dostanete na bezpečnejšie miesto, opatrne si **ODSTRÁŇTE** vrchný odev – môže byť kontaminovaný;
- **NEDOTÝKAJTE** sa vonkajšieho povrchu odevu rukami;
- **NEDOVOLTE**, aby sa pri vyzliekaní vonkajší povrch odevu dotýkal vašej tváre;
- **AK JE TO MOŽNÉ**, pokúste sa izolovať oblečenie v plastovom vreci – napr. vrece na odpadky – alebo ho nechajte na zemi a držte sa od neho ďalej;
- **AK JE TO MOŽNÉ**, **ODSTRÁŇTE** z pokožky akúkoľvek nebezpečnú látku pomocou suchého absorpčného materiálu, ktorý ju nasiakne, alebo látku straste;
- **OPLACHUJTE** pokožku vodou, ak svrbí alebo bolí.

6. Volajte 112

- Záchranne zložky na čísle 112 pomocou mobilného telefónu upozorníte na:
  - Miesto incidentu;
  - Vašu polohu (ak sa líši od miesta incidentu);
  - Podозrenie na nebezpečné látky.

7. Čakajte na záchranne zložky

- Čakajte na záchranne zložky a riaďte sa ich pokynmi;
- Povedzte záchranárom, kde sa nachádzajú v čase, keď prídu na pomoc;
- **NECHOĎTE** domov, pretože môžete kontaminovať svoju rodinu.

8. Nenavštevujte zdravotnícke zariadenia

- **NENAVŠTEVUJTE** zdravotnícke zariadenia, pretože môžete kontaminovať ostatných ľudí a pracovníkov záchraných zložiek;
- Záchranne zložky vytvoria vo vašej blízkosti miesto, kde vám bude poskytnutá lekárska starostlivosť.

9. Nikoho sa nedotýkajte

- **NEDOTÝKAJTE** sa svojej tváre;
- **NEDOTÝKAJTE** sa inej osoby;
- **NEPITE, NEJEDZTE, NEFAJČITE.**

7 vecí, ktoré pomáhajú chrániť bohoslužobné miesta

7. Ako nahlásiť relevantné informácie alebo obavy

Informujte prosím personál

- Ak uvidíte akékoľvek podozrivé správanie.
- Ak uvidíte akékoľvek podozrivé predmety.
- Ak máte obavy o bezpečnosť

Okamžite volajte tiesňovú linku 112

- Ak dôjde k útoku alebo mimoriadnej udalosti.
- Ak si myslíte, že sa chystá útok.
- Ak si myslíte, že je bezprostredne ohrozený niekoho život.

Pamätajte

- Udržujte seba a ostatných v čo najväčšej bezpečnosti.
- Upozornite personál čo najskôr bez toho, aby ste sa vystavili nebezpečenstvu.

Čo je potrebné nahlásiť

- Kde? Presné miesto.
- Čo? Zhrnutie čo sa deje.
- Kto? Opis útočníkov a miesto, kde boli naposledy videní.
- Ako? Nahláste akékoľvek zbrane alebo nebezpečné materiály.

Konzorcium projektu ProSPeReS

Bezpečnostní experti, bezpečnostné výskumné a akademické inštitúcie, poskytovatelia technických riešení a služieb

Orgány činné v trestnom konaní

Náboženské organizácie

prosperes.eu

This project is funded by the European Union's
Internal Security Fund – Police under Grant
Agreement No. 101034230 – ProSPeReS